

Den Haag

Aanpak Vrouwelijke Genitale Verminking in (regio) Den Haag

Beleid, ambities en resultaten

“Meisjesbesnijdenis is een pijnlijke traditie. Het geeft alleen maar gezondheidsproblemen, zoals bloedverlies, menstruatieproblemen, infecties en problemen tijdens de bevalling en bij seksualiteit. En dan heb je nog het psychologische effect.”

Zahra Naleie, oprichter en programmamanager FSAN¹

¹ Zahra Naleie is sinds 2007 vanuit FSAN betrokken bij de aanpak VGV in Den Haag en traint nog steeds sleutelpersonen en jongerenambassadeurs. Ze is een belangrijk rolmodel en voorvechter van vrouwenrechten. In mei 2021 is ze geridderd in de Orde van Oranje Nassau voor haar inzet.

Inhoudsopgave

Voorwoord van Kavita Parbhudayal, wethouder Zorg, Jeugd en Volksgezondheid	4	4. Resultaten en ambities	23
1. Vrouwelijke genitale verminking of meisjesbesnijdenis	5	4.1 Preventie en vroegsignalering	23
1.1 Wat is vrouwelijke genitale verminking?	5	4.2 Extra communicatie: meer bewustzijn en kennis over VGV	26
1.2 VGV in wet en beleid in Nederland	7	4.3 Nazorg	28
1.3 Landelijke actieagenda schadelijke praktijken	8	5. Financiën	29
1.4 Redenen voor VGV	9	6. Partners	30
2. Aanpak VGV in (regio) Den Haag	10	Afkortingenlijst	31
2.1 Multidisciplinair en gezamenlijk bij preventie en zorg	10	Relevante websites	31
2.2 Haagse ketenaanpak toegelicht	10		
2.3 Inzet op rolmodellen uit de gemeenschap	11		
3. Aanpak in de praktijk: miniportretten	13		

Voorwoord

De bestrijding van vrouwelijke genitale verminking (VGV) staat hoog op de agenda in de gemeente Den Haag. Op tal van gebieden zetten we in op het voorkomen van VGV, en het geven van passende ondersteuning en zorg aan vrouwen en meisjes die besneden zijn. VGV is zeer traumatisch en pijnlijk, en heeft grote gevolgen voor de rest van hun leven.

In het Haagse coalitieakkoord 2019-2022 ‘Samen voor de Stad’² is er bijzondere aandacht voor VGV: *“We bestrijden vrouwenbesnijdenis, eerwraak en eergerateerd geweld. Alle gemeentelijke zorginstellingen wordt gevraagd om het handelingsprotocol VGV te implementeren. Daarnaast sluiten we convenanten met zorgverleners, zoals huisartsen, ziekenhuizen en de GGD, waarin zij zich committeren aan een meldingsplicht ten aanzien van VGV. Tevens versterken we de voorlichting over VGV aan risicogroepen.”*

In het actieplan dat voor u ligt, zetten we uiteen hoe we de VGV-aanpak in Den Haag realiseren, vanuit de regiovisie Aanpak Huiselijk Geweld Haaglanden 2019-2022³. Ook laten we zien hoe de ambities uit het Haagse coalitieakkoord invulling krijgen. Samen met onze partners intensiveren we de aanpak om vrouwelijke genitale verminking tegen te gaan.

Den Haag kent een lange traditie in de aanpak van VGV. In 2007 zijn we met een pilot gestart om een VGV-aanpak te ontwikkelen. Onze gemeente was in 2012 de eerste in Nederland met een nazorgspreekuur. Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling. Daaronder valt ook het voorkomen van VGV.

Het beleid wordt, samen met en onder regie van de regionale GGD en Veilig Thuis, uitgevoerd door lokale en regionale organisaties.

We werken nauw samen met landelijke, regionale en lokale partners en (zelf) organisaties met wie we informatie en kennis uitwisselen. Daardoor is er een sterk en deskundig lokaal netwerk van professionals en sleutelpersonen. Zij zetten zich gezamenlijk in om VGV bespreekbaar te maken, te signaleren en te voorkomen. Professionals en vrijwilligers zijn zo betrokken bij alle levensfasen van onze bewoners afkomstig uit risicogebieden.

De werkwijze is een combinatie van preventie en vroegsignalering, en (na) zorg en bescherming. Door VGV bespreekbaar te maken, de meldcode te handhaven en besneden vrouwen te begeleiden naar de juiste nazorg (o.a. hersteloperatie), pakken we VGV en de gevolgen daarvan aan. Onze aanpak is laagdrempelig en daadkrachtig. Cruciaal is het veranderen van sociale normen. De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor jongeren en de rol die mannen spelen. Zo veranderen langzaam bestaande denkbeelden.

Laat dit plan een krachtig signaal zijn om onze aanpak verder te intensiveren, de krachten te bundelen om VGV tot het verleden te laten behoren⁴. Ik beschouw VGV als een ernstige en onherstelbare vorm van mishandeling en een schending van de lichamelijke integriteit. Het is moreel verwerpelijk. VGV is verboden voor de wet én mede daarom een niet te accepteren schadelijk verschijnsel in onze samenleving. Ieder individueel geval is er één te veel.

Kavita Parbhudayal
wethouder Zorg, Jeugd en Volksgezondheid

² <https://denhaag-coalitieakkoord2019.pcportal.nl>, p 14

³ https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/overige_bestuurlijke_stukken/521614

⁴ Zoals ook gevraagd in de motie ‘Voorkom en bestrijd genitale verminking’ (RIS 305741) die is ingediend.

1. Vrouwelijke genitale verminking of meisjesbesnijdenis

1.1 Wat is vrouwelijke genitale verminking?

Vrouwelijke genitale verminking (VGV), meisjesbesnijdenis, is een ingreep aan de vrouwelijke geslachtsorganen zonder medische noodzaak. Er zijn verschillende manieren van besnijdenis, afhankelijk van lokale gebruiken of de wens van de ouders en besnijdster. De ingreep loopt, volgens de definitie van de WHO, uiteen van een inkeping in de clitoris tot een infibulatie. Hierbij wordt de vaginale opening vernauwd, met of zonder verwijdering van de externe clitoris en schaamlippen.

Tussen het

4e en 12e

levensjaar vindt VGV meestal plaats, maar soms ook al een paar dagen na de geboorte of vlak voor het huwelijk.

Soms wordt de vaginale opening na een bevalling bij vrouwen opnieuw dichtgenaaid. Dit heet herinfibulatie.

Waarom is het zo schadelijk?

De ingreep heeft ernstige gevolgen voor de gezondheid van meisjes en vrouwen. Niet alleen verschrikkelijke pijnklachten, maar ook overmatig bloedverlies, kans op (urine)weginfectie, abcesvorming, hepatitis, hiv of tetanus, shock of in het ergste geval overlijden. Op de lange termijn ontstaan vaak menstruatieklachten, chronische pijnklachten, chronische urineweg/vaginale infecties, psychosociale en seksuele klachten. Rondom de bevalling ontstaan vaak ernstige complicaties. Veel vrouwen kampen met psychische klachten.

Feiten en cijfers

Wereldwijd

VGV vindt voornamelijk plaats in landen in Afrika, het Midden-Oosten en Azië.

200.000.000

vrouwen hebben in landen in Afrika, het Midden-Oosten en Azië een besnijdenis ondergaan.

68.000.000

meisjes en vrouwen lopen in de periode 2015-2030 risico om besneden te worden.

Nederland

41.000

vrouwen in Nederland zijn naar schatting besneden.

15.000

vrouwen hiervan hebben naar schatting de meest ingrijpende vorm ondergaan (infibulatie).

VGV of meisjesbesnijdenis?

Vrouwelijke genitale verminking (VGV) is de letterlijke vertaling van de term die de World Health Organization (WHO) voor meisjesbesnijdenis gebruikt: Female Genitale Mutilation (FGM). De Nederlandse overheid verwerpt de term meisjesbesnijdenis, omdat zij net als de WHO van mening is dat het gaat om verminking. Daarom spreken we in Nederland in alle officiële stukken voor beleidsmakers, beleidsuitvoerders en intermediaire zorgverleners over vrouwelijke genitale verminking.

Professionals wordt aangeraden om in direct contact met mensen uit de risicogemeenschappen te spreken over meisjesbesnijdenis. In dergelijke gesprekken is het opbouwen van een vertrouwensrelatie namelijk van groot belang. Dan is het nuttig om een niet-veroordelende term te gebruiken.

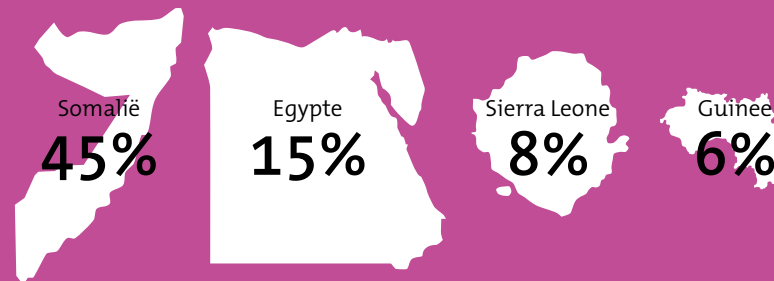
Inschatten omvang en risico op VGV niet eenvoudig

Een goede schatting om de omvang en risico op VGV te bepalen is niet eenvoudig. In de meest recente Nederlandse onderzoeken zijn zogeheten secundaire data gebruikt. Dit zijn onderzoeksgegevens afkomstig uit landen van herkomst, gecombineerd met volkstellingen over de vrouwelijke migrantenpopulatie in ons land. Om deze rekenmethodiek te verbeteren, zijn er voor de meest recente schatting ook leeftijds- en regio-specifieke schattingen gedaan over periodes voor en na de migratie. Daarnaast is er gecorrigeerd voor de mate van verandering van culturele tradities en de wettelijke en preventieve context in Nederland. Dit soort schattingen zijn complex en vinden niet jaarlijks plaats. De laatste nationale metingen dateren uit 2013 en 2019.

Feiten en cijfers**4.200**

meisjes in de leeftijd van 0 tot en met 19 jaar in Nederland lopen het risico om de komende 20 jaar besneden te worden.

Meisjes van de tweede generatie die risico lopen komen voornamelijk uit

10 jaar

is de gemiddelde leeftijd waarop besnijdenis plaatsvindt. Migratie kan bijdragen aan besnijdenis op een andere leeftijd.

Het risico is het grootst in de zomervakantie bij bezoek aan het land van herkomst.

Er zijn geen aanwijzingen dat besnijdenis in Nederland plaatsvindt.

Bron: Vrouwelijke genitale verminking Omvang en risico in Nederland, Pharos (2019)

1.2 VGV in wet en beleid in Nederland

Nederland voert een zero-tolerancebeleid: alle vormen van VGV zijn in ons land verboden. VGV is strafbaar en valt in ons land onder de wet Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling (artikel 284-285, 300- 304, 307, 308 Wetboek van Strafrecht). Ook in andere Europese landen is VGV strafbaar.

De Nederlandse ketenaanpak bestaat uit een combinatie van preventie, wetshandhaving en zorg voor vrouwen die een besnijdenis hebben ondergaan.

Professionals die in hun werk te maken krijgen met (dreiging of vermoedens) van VGV zijn verplicht te handelen volgens de Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Bij de jaarlijkse deskundigheidsbevordering van aandachtsfunctionarissen komt VGV apart aan de orde.⁵

Er komen nagenoeg geen VGV-meldingen bij Veilig Thuis. In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport brengt onderzoeksbureau AEF mogelijke oorzaken en verbeterpunten in signaleren en melden van VGV bij Veilig Thuis in kaart. De resultaten van dat rapport nemen we mee in de uitvoering van onze aanpak.

Sinds 2009 is het Handelingsprotocol Vrouwelijke Genitale Verminking⁶ bij minderjarigen in gebruik. Dit protocol is bestemd voor professionals van Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en politie. Het meest recente protocol stamt uit 2016.

5 Home - Meldcode Haaglanden <https://www.meldcodehaaglanden.nl>

6 <https://www.pharos.nl/kennisbank/handelingsprotocol-vrouwelijke-genitale-verminking-bij-minderjarigen-uitleg-en-handvatten-bij-aanpak-vgv-voor-veilig-thuis-raad-voor-de-kinderbescherming-en-politie>

Meldcode en Handelingsprotocol

Op basis van de meldcode en het Handelingsprotocol Vrouwelijke Genitale Verminking bij minderjarigen kunnen we VGV aanpakken als strafbaar feit.

De meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling⁷ helpt professionals bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. Aan de hand van 5 stappen bepalen professionals of ze een melding moeten doen bij Veilig Thuis, de politie, en of er voldoende hulp kan worden ingezet.

Het handelingsprotocol VGV geldt voor de Raad voor de Kinderbescherming, politie en Veilig Thuis. Het wordt gevolgd na melding en onderzoek door Veilig Thuis, en bevat richtlijnen voor eventuele aangifte en kinderschermings- en strafrechtelijke maatregelen. In de afweging welke maatregel te gebruiken staat het waarborgen van de veiligheid van het kind en het gezin voorop.

Bij elke casus past een zorgvuldig afwegingsproces, waarbij de veiligheid van het jonge kind en het gezin altijd voorop staat.

7 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode>

Strafbaarheid VGV in Nederland

VGV is een onherstelbare vorm van mishandeling en een schending van de lichamelijke integriteit. Bescherming van die integriteit is verankerd in de grondwet. De handhavende en repressieve VGV-aanpak heeft een preventieve en afschrikkende werking. Iedereen die VGV uitvoert of meewerkt aan de besnijdenis van een meisje is strafbaar. Hij of zij kan een gevangenisstraf of geldboete krijgen. Alle samenwerkingspartners geven hierover voorlichting, informatie en training. Onderzoek van Pharos laat zien dat door te wijzen op de strafbaarheid en mogelijke maatregelen, voorkomen wordt dat ouders (in het land van herkomst) overgaan tot VGV.⁸

⁸ De onderzoekers van het prevalentierapport 'Vrouwelijke Genitale Verminking - Omvang en risico in Nederland' gaan uit van een migratie (preventie)-impactfactor van 50% op VGV-praktijken in Nederland vanwege de invoering van het landelijk preventiebeleid in de JGZ na 1 januari 2006 (Onderzoek 'Vrouwelijke Genitale Verminking - Omvang en risico in Nederland' (Pharos, juni 2019), p.6.).

1.3 Landelijke actieagenda Schadelijke Praktijken

In de landelijke 'Actieagenda schadelijke praktijken' zijn VGV, eergerelateerd geweld en gedwongen huwelijken benoemd als schadelijke praktijken die niet passen bij de normen en waarden die wij als samenleving met elkaar delen⁹. De actieagenda is onderdeel van het landelijk actieprogramma 'Geweld hoort nergens huis: aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2018-2021'¹⁰.

Gemeente Den Haag sluit aan bij dit actieprogramma. Onderdeel daarvan is de landelijke voorlichtingscampagne van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de verschillende vormen van schadelijke praktijken, die in juni 2021 van start gaat. Pharos ontwikkelt deze campagne met betrokken partijen, zoals het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating, Federatie Somalische Associaties Nederland (FSAN), Movisie en Femmes for Freedom.¹¹

⁹ In 2020 door de toenmalig ministers van VWS en J&V gepresenteerd: actieagenda Schadelijke praktijken', p.2 zie Kamerbrief over actieagenda schadelijke praktijken | Kamerstuk | Rijksverheid.nl.

¹⁰ In april 2018 door de toenmalig ministers van VWS en J&V aangeboden aan de Tweede Kamer (Actieagenda Schadelijke praktijken', p.2).

¹¹ Zie brief 2e kamer Voortgang actieagenda Szie brief 2e kamer Voortgang actieagenda Schadelijke praktijken van 18 maart 2021.

1.4 Redenen voor VGV

Meisjes worden besneden vanuit een combinatie van culturele en sociale redenen. Voorbeelden daarvan zijn sociale druk, traditionele overgangsrites en de overtuiging dat meisjesbesnijdenis ondersteund wordt door geloof of idealen over reinheid en schoonheid¹². Ook is men bang dat het lastig kan worden om een huwelijkspartner te vinden als het meisje niet is besneden. Huwbaarheid is dan ook een belangrijke factor in de keuze tot VGV¹³. Voor een succesvolle VGV-aanpak is het belangrijk dat betrokken professionals en vrijwilligers hiervan op de hoogte te zijn. Onze aanpak kan alleen werken wanneer we aansluiten bij de doelgroep en weten wat werkt.

12 <https://www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/society/20200206STO72031/vrouwelijke-genitale-verminking-waar-waarom-wat-zijn-de-gevolgen>

13 <https://www.pharos.nl/infosheets/algemene-informatie-over-meisjesbesnijdenis>

2. Aanpak VGV in (regio) Den Haag

2.1 Multidisciplinair en gezamenlijk bij preventie, vroegsignalering, melding en (na)zorg

De aanpak van VGV lijkt op het eerste gezicht eenvoudig: via handhaving van wetten en het volgen van een zero-tolerancebeleid. Het tegendeel is waar. Voor het individu betekent ingaan tegen VGV je afzetten tegen de groep waarvan je deel uitmaakt, en waaraan je je identiteit (deels) ontleent. Dat is niet eenvoudig. Het vergt wilskracht en verandering van binnenuit.

Gemeente Den Haag is partner en aanjager door lokale, regionale en landelijke partners, (zelf)organisaties en sleutelpersonen met elkaar te verbinden. We pakken deze rol actief op.

Via de GGD Haaglanden verbinden we sleutelpersonen, VGV-aandachtsfunctionarissen van de JGZ en Veilig Thuis Haaglanden en huisartsen aan (de inzet van) landelijke en medische zorgpartners, zoals de sleutelpersoon en gynaecologe werkzaam bij (het VGV-spreekuur) van het Haga-Ziekenhuis.

Via Veilig Thuis Haaglanden leggen we de verbinding met politie, Openbaar Ministerie en Raad van de Kinderbescherming.

De VGV-aanpak behoort daarnaast ook deels tot de verantwoordelijkheid van het Rijk en alle sectoren die gebruik maken van de meldcode¹⁴- zoals medische zorgpartners, jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning, onderwijs- dienen ook VGV als schadelijke en strafbare praktijk te kunnen herkennen en te weten hoe te handelen.

2.2 Haagse ketenaanpak toegelicht

In Den Haag en de regio Haaglanden volgen we de Nederlandse ketenaanpak. In de praktijk kenmerkt deze aanpak zich door de focus op:

- *Preventieve en (vroeg)signalerende aanpak*

Inzet op oorzaken en risicofactoren van VGV om het daarmee duurzaam te stoppen. Dit doen we via het (landelijk) VGV-preventiebeleid van Jeugdgezondheidszorg (JGZ), huiskamer- en debatbijeenkomsten door onze sleutelpersonen en jonge ambassadeurs, en confrontatietheater voor risicogroepen op scholen en professionals. Deskundigheidsbevordering valt ook onder preventie. Via scholing en training van vrijwilligers en professionals leren we hen signalen te (h)erkennen, hoe te handelen en te verwijzen indien nodig.

- *Gebruik van meldcode en VGV-handelingsprotocol*

Omdat VGV onder de meldcode valt, kunnen professionals bij Veilig Thuis ook om advies vragen of melden. Als het nodig is, zetten we in op bestuurs-, civiel- c.q. strafrechtelijke maatregelen, zoals het opleggen van een kinderbeschermingsmaatregel of het doen van aangifte en instellen van vervolging. Sinds 2009 is het landelijke Handelingsprotocol Vrouwelijke Genitale Verminking bij minderjarigen in gebruik. Dit protocol is bestemd voor professionals van Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en politie.

14 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode>

- *Doorverwijzen naar nazorg*

Sleutelpersonen en professionals, zoals huisartsen, jeugdartsen en (school)maatschappelijk werkers, verwijzen door VGV getroffen vrouwen door naar het nazorgspreekuur in de polikliniek gynaecologie van het HagaZiekenhuis. Het laagdrempelig karakter van dit nazorgspreekuur maakt de weg vrij voor ondersteuning en (medische) zorg bij psychische en lichamelijke klachten.

2.3 Inzet op rolmodellen uit de gemeenschap

Sleutelpersonen VGV en ambassadeurs zijn mannen en vrouwen afkomstig uit landen waarin VGV voorkomt. Zij spelen een cruciale rol binnen de Haagse ketenaanpak. Ze zijn getraind om VGV bespreekbaar te maken met mensen in de doelgroep. Dit doen zij in individuele gesprekken, maar ook in huiskamersetting en groepsbijeenkomsten. Sleutelpersonen en ambassadeurs kunnen professionals (bijvoorbeeld van Veilig Thuis Haaglanden en JGZ) ondersteunen in hun contact met ouders.

- Bij GGD Haaglanden zijn twintig sleutelpersonen actief uit Somalië, Ethiopië, Soedan, Eritrea, Egypte en Togo.
- Daarnaast leiden we in 2021 een groep jonge ambassadeurs op als Changemakers. Zij kunnen de jongere risicogroepen goed bereiken en hen meenemen bij de verandering van binnenuit.

De sleutelpersonen zijn rolmodellen en hebben daarom een belangrijke rol in het omgaan met de druk binnen de collectieve gemeenschappen. Ze spelen een cruciale rol in preventie en toeleiding naar zorg. Door sensibilisering¹⁵ en het versterken van het recht op zelfbeschikking en weerbaarheid van het individu binnen een traditionele gemeenschap,

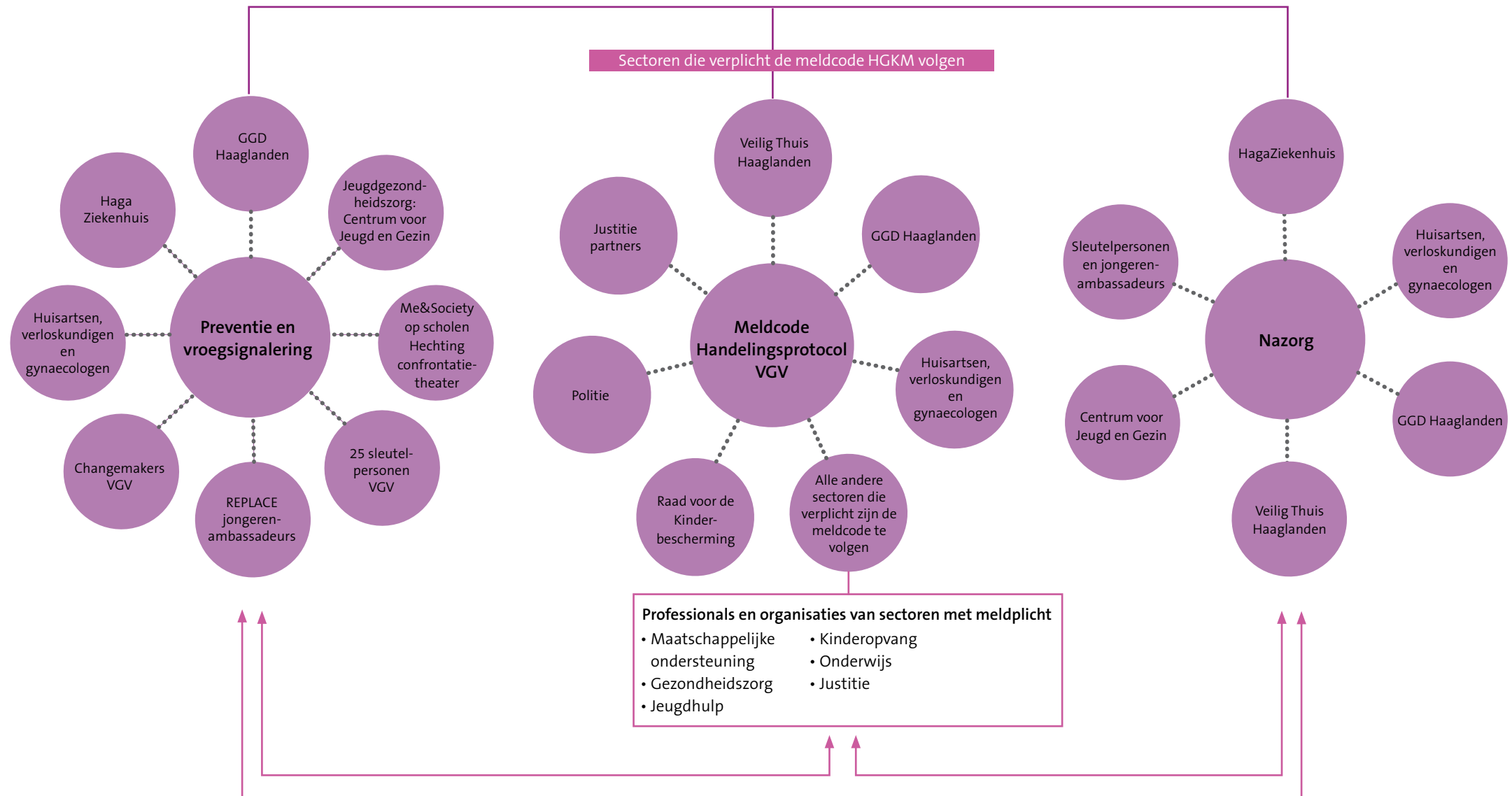
.....
¹⁵ Sensibilisering = (iemand) bewust maken van of gevoelig maken voor een bepaald probleem, met het oog op gedragsverandering en/of maatregelen die voor de oplossing daarvan noodzakelijk zijn.

werken de sleutelpersonen en jonge ambassadeurs aan verandering van VGV van binnenuit onder vrouwen én mannen, en jongere generaties.

Jeugdartsen, scholen, huisartsen, verloskundigen, Veilig Thuis Haaglanden, sleutelpersonen en jongerenambassadeurs zetten zich dagelijks in om VGV te voorkomen, bespreekbaar te maken, te signaleren en gepaste hulp te bieden aan slachtoffers.

Ketenaanpak VGV regio Den Haag

3. Aanpak in de praktijk: miniportretten

Hoe functioneert de Haagse aanpak in de praktijk? Aan de hand van de levensloop van bewoners geven we daar zicht op: van zwangeren, de zorg voor baby/kind en jongeren tot het begeleiden van ouders/verzorgers en besneden vrouwen.

Zwangere vrouwen

Halima is zwanger van haar eerste kindje. Ze is in Somalië besneden. Ze vindt de afspraak bij de verloskundige erg spannend en is samen met haar man. Ze vindt de verloskundige erg aardig. Halima is opgelucht als de verloskundige vraagt naar haar besnijdenis en haar informatie geeft. Ze krijgt een folder mee om de informatie rustig door te nemen.

Zodra een vrouw zwanger is en de verloskundige (of huisarts) bezoekt, start de VGV-zorgketen. De verloskundige werkt nauw samen met de gynaecoloog uit het HagaZiekenhuis. Deze kan besneden vrouwen optimaal begeleiden tijdens zwangerschap, bevalling en kraamperiode.

Verloskundigen en gynaecologen

Verloskundigen en gynaecologen (in opleiding) worden regelmatig getraind door ervaringsdeskundige sleutelpersonen, de verloskundige en gynaecoloog van het VGV-nazorgspreekuur, en VGV-(vertrouwens)artsen van de JGZ en Veilig Thuis Haaglanden. Dit draagt bij aan bewustwording, alertheid en verbetering van vaardigheden om op een cultuursensitieve en veilige manier het gesprek aan te gaan.

Onlangs heeft de Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG) in samenwerking met andere medische beroepsorganisaties de leidraad 'Medische zorg voor vrouwen en meisjes met vrouwelijke genitale verminking (VGV)' gepubliceerd. We zijn in gesprek met de NVOG, verloskundigen en andere beroepsorganisaties hoe deze leidraad in de praktijk in onze regio geïmplementeerd kan worden.

Kinderen en jonge gezinnen

De jonge moeder Aminata krijgt als haar dochtertje twee weken oud is, huisbezoek van de verpleegkundige van het Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG). Deze toont veel interesse in Aminata en de baby. Aminata vertelt over Guinee. De verpleegkundige vraagt of daar ook meisjesbesnijdenis plaatsvindt. “Ja, het gebeurt daar ook, maar niet bij mij”, antwoordt ze stellig. Ze vertelt dat haar familie tegen meisjesbesnijdenis is.

Centrum voor Jeugd & Gezin

Al bij het eerste JGZ-contact (zuigelingenhuisbezoek bij 2 weken) gaan professionals op een niet veroordelende en vertrouwenwekkende manier in gesprek met ouders uit risicolanden. Ze wijzen hen op de onherstelbare lichamelijke schade van VGV en wijzen moeders met besnijdenisklachten door naar de nazorgpoli in het HagaZiekenhuis. Ook ontvangen ouders de verklaring tegen meisjesbesnijdenis. Hiermee kunnen ouders familieleden informeren dat het besnijden van meisjes in Nederland strafbaar is.

Verklaring tegen meisjesbesnijdenis

Ouders van dochters uit risicolanden (zoals bijvoorbeeld Somalië of Ethiopië) krijgen van de jeugdarts een verklaring tegen meisjesbesnijdenis. Hiermee kunnen zij aan familie (in het buitenland) laten zien dat VGV schadelijk is voor de gezondheid. En dat het in Nederland strafbaar is. De verklaring is in meerdere talen beschikbaar.

Het CJG verzorgt de jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp in de gemeente Den Haag. Daarnaast biedt het extra ondersteuning op het gebied van opvoeden en opgroeien. In elk stadsdeel is er een locatie van het CJG. Kinderen en jongeren kunnen hier bijvoorbeeld een gezondheidscheck laten doen. Of ze kunnen zich laten inenten. Ouders kunnen vragen stellen over gezondheid, opvoeden en opgroeien.

“Ik maak me zorgen als moeder. Stop met jonge meisjes verminken. Ik zet me als moeder in om andere moeders bewust te maken van deze schadelijke traditie.”
Nahet (sleutelpersoon)

Landelijk JGZ-standpunt

Den Haag volgt het landelijk JGZ-standpunt VGV. Het elektronisch kind-dossier (KDplus) is hier ook op ingericht: items als risicoland, besnijdenis van de moeder, sociale druk, besnijdeniswens van ouders en vakanties naar land van herkomst komen op de betreffende leeftijden naar boven bij de registratie van consulten.

CJG-coaches

De sleutelpersoon gespecialiseerd in VGV van het nazorgsprekuur geeft samen met de CJG-jeugdarts regelmatig voorlichting aan CJG-coaches. VGV-scholing wordt vanaf 2021 standaard onderdeel van het scholingspakket van nieuwe JGZ-medewerkers. Dit alles om hen bewust te maken van de problematiek, alertheid op signalen en hen te leren om op een cultuursensitieve manier het gesprek aan te gaan met ouders.

“Ouders of vrouwen reageren vaak met ‘Nee, natuurlijk willen we geen besnijdenis’ of ‘Nee, ik heb geen klachten’. Ik heb het dan wel genoemd en een zaadje geplant. Het draagt bij aan bewustwording. VGV moet steeds weer even terugkomen en op de agenda worden gezet.”
Jeugdarts CJG Den Haag

De landelijke handreiking VGV voor de JGZ geeft duidelijke stappen hoe om te gaan met gezinnen uit risicogebieden. Jeugdartsen en –verpleegkundigen volgen deze handreiking. Als een gezinscoach te maken krijgt met een casus, dan kan zij terugvallen op een aandachtsfunctionaris/vertrouwensarts VGV binnen de JGZ en de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

JGZ informeert scholen

In de vakantieperiode is extra alertheid rondom VGV gewenst, dit om te voorkomen dat meisjes besneden worden in het land van herkomst. Het basis- en voortgezet onderwijs ontvangt van de JGZ rond iedere zomer-vakantie informatie van Pharos¹⁶ over mogelijke signalen van risico's op VGV. Dit draagt bij aan de bewustwording en agendering van het thema. Mocht er in de aanloop naar de zomerperiode iets aan de hand zijn met een leerling uit een risicogebied, dan biedt het materiaal ondersteuning wat te doen om het gesprek aan te gaan.

¹⁶ <https://www.pharos.nl/thema/meisjesbesnijdenis-vgv>

Jongeren

Afiya heeft veel klachten vanwege haar besnijdenis die ze als kind heeft ondergaan. Ze staat, door haar sociaal-emotionele problemen op haar middelbare school, onder begeleiding van de schoolmaatschappelijk werker. Op school vindt de theatervoorstelling Hechting plaats. Voorafgaand is er afstemming tussen de schoolmaatschappelijk werker en de gespreksleider Hechting. Afiya durft tijdens de voorstelling niet te praten over haar eigen situatie en zegt dat ze niks weet over VGV. Onverwacht is er wel een ander meisje dat vertelt dat ze besneden is.

Voor jonge meiden kan VGV naast lichamelijke problemen zoals menstruatieklachten, ook sociaal-emotionele en later ook seksuele problemen opleveren. Het onderwerp VGV is in het algemeen gemakkelijker bespreekbaar onder jongeren dan onder ouderen; maar voor jonge vrouwen die zelf besneden zijn, kan het lastig zijn om over de eigen ervaringen en problemen te praten. Meisjes die op jonge leeftijd besneden zijn, kunnen op latere leeftijd problemen ervaren.

Uit een inventarisatie onder de Haagse sleutelpersonen bleek dat jongeren nog onvoldoende worden bereikt in de aanpak van VGV in Den Haag. Door de inzet van confrontatietheater, REPLACE jongerenambassadeurs en Changemakers VGV dragen we bij aan de weerbaarheid en bewustwording van zowel jonge slachtoffers als (toekomstige) professionals.

Confrontatietheater Hechting

Bij dit theaterstuk staan het bespreekbaar maken van de problematiek, het creëren van bewustwording en het bieden van nazorg centraal. De voorstelling is geschikt voor schakelklasleerlingen, zorg- en pedagogieopleidingen van (v)mbo/hbo scholen, (toekomstige) professionals in de zorg en migrantengroeperingen. De acteurs zijn ervaringsdeskundige sleutelpersonen. De voorstelling is ontwikkeld door Me&Society¹⁷ in samenwerking met onze sleutelpersonen.

De voorstelling wordt onder andere gespeeld op (v)mbo scholen in de regio Den Haag. Voorafgaand is er afstemming met de zorgstructuur van de school. Op toneel passeren fragmenten van VGV en intergenerationale

¹⁷ <https://meandsociety.com>

verschillen de revue. Na de voorstelling gaan de auteurs/ervaringsdeskundigen in nagesprek met de toeschouwers op thema's als bewustwording, normsetting en taboedoorbreking. Lespakketten en/of workshops over zelfbeschikking zijn aan de voorstelling gekoppeld. Door de reguliere zorgstructuur in te schakelen en mee te laten participeren, werken we aan verbeterde handelingsbekwaamheid, (vroeg) signalering en meldingsbereidheid van onderwijsinstellingen.

De voorstelling draagt bij aan openheid en bewustwording bij jongeren en docenten. Zo wordt er via de olievlekmethode/methode gewerkt aan meer bewustwording en voorkomen van VGV. Eenmaal binnen in scholen, dan is de bereidheid om samen te werken, af te stemmen en door te verwijzen naar de partners in de aanpak van VGV erg groot gebleken.

“Pas speelden we voor een groep jongens op een ROC in Den Haag. Hun eerste reactie was: ‘Wat boeit ons dit?’. Het is belangrijk dat zij ook bewust worden van hoeveel invloed zij als man hebben op deze schadelijke traditie en op de keuzes van de vrouw voor of na het huwelijk.”
gespreksleider Hechting

REPLACE jongerenambassadeurs

REPLACE is een *communitybased behaviour change and intervention*-methode, afkomstig uit Engeland. De methode is gericht op het veranderen van schadelijke tradities van binnenuit. Doelgroep van REPLACE zijn eerste, tweede en derde generatie jongeren. Zij zetten zich als ambassadeur in voor andere jongeren uit risicogebieden. Dappere jongeren die hun nek durven uitsteken om hun mede-jongeren te overtuigen. De jongerenambassadeurs variëren in leeftijd en studierichtingen en hebben diverse culturele achtergronden.

“Neem geen beslissing voordat je weet wat het met het lichaam van een kind doet.”
Naima, jongerenambassadeur

In het voorjaar van 2021 zijn 21 jongeren (18 tot 38 jaar) getraind door de landelijke koepelorganisatie FSAN¹⁸. Vanaf juni 2021 organiseren zij, onder begeleiding van GGD Haaglanden, activiteiten om andere jongeren te

.....
¹⁸ FSAN - Tegen Vrouwenbesnijdenis VGV/FGM - Federatie Somalische Associaties Nederland

bereiken. Ze kunnen ook een bijdrage leveren tijdens de huiskamerbijeenkomsten van sleutelpersonen, (online) activiteiten organiseren en als ervaringsdeskundige aanwezig zijn bij confrontatietheater Hechting.

“De jongeren die meedoen met REPLACE hebben het gevoel dat ze iets kunnen doen of kunnen zeggen. Ze durven hun nek uit te steken. Voor hun eigen genezing en om het recht zelf in handen te nemen.”
projectleider VGV GGD Haaglanden

Changemakers VGV

In 2021 start een nieuw project: Changemakers VGV. Het is een project van en door jongeren uit risicogemeenschappen, opgezet vanuit stichting Soneca¹⁹. De jongeren worden getraind door stichting Soneca en FSAN. Ze realiseren een communicatiecampagne die meisjesbesnijdenis bespreekbaar maakt en moet het voorkomen.

Changemakers VGV wil via de media zowel jongeren, ouders en ouderen bereiken: met radio-uitzendingen (podcast) en een documentaire voor Radio Dalmar²⁰, de internetradio en -tv van de doelgroep. Ook organiseren de Changemakers debatten voor en door jongeren.

“Ik wist niet dat dit nog steeds plaatsvond. Ik ben echt in shock. Vrouwen worden hiermee achtergesteld.”
Mohammed, jongerenambassadeur

¹⁹ <http://hornafricaunited.org/?p=1>

²⁰ <http://www.dalmar.org/dutch/profile.php>

De jongeren tonen dilemma's waar ze mee te maken krijgen: (h)erkenning van de problematiek, versterking van zelfbeschikking en weerbaarheid van jongeren en ouders. In de programmering komen ook onze VGV-aanpak en de mogelijkheden voor ondersteuning en (na)zorg aan bod. Changemakers VGV wil specifiek mannen en jongens betrekken. Er is nauwe samenwerking en afstemming met de inzet van de jongeren-ambassadeurs van REPLACE en de GGD-sleutelpersonen.

Volwassenen

Hodan is op een huiskamerbijeenkomst over VGV georganiseerd door een sleutelpersoon van de GGD. Deze vertelt de vrouwen welke lichamelijke klachten er kunnen spelen bij besneden vrouwen. Hodan herkent de klachten, maar wist nooit dat dit door haar besnijdenis kwam. De vrouwen krijgen een folder mee over het nazorgspreekuur. Wanneer Hodan na lang twijfelen naar het spreekuur gaat, is ze verdrietig en boos en denkt: 'Waarom is mij dit aangedaan?'

De meeste besneden vrouwen zijn niet gewend om over hun lichaam en seksualiteit te praten. Ze ervaren vaak sociaal-emotionele klachten, die te herleiden zijn tot de besnijdenis. Bij de huisarts komen ze met vage klachten, die wijzen op psychosomatische problematiek. Zelf beginnen ze niet snel over hun besnijdenis en leggen de oorzaak van hun problemen ook niet daar. Om die reden hebben juist ook huisartsen een belangrijk signaalfunctie bij VGV en het doorverwijzen van vrouwen.

“Ik denk dat de strijd tegen VGV gewoon door moet gaan. Het bewustzijn stijgt door ons werk.”

Ahlam, sleutelpersoon

Hulp vragen is niet eenvoudig voor getroffen meisjes en vrouwen. We zetten daarom niet alleen sleutelpersonen en jongerenambassadeurs, maar ook speciaal opgeleide professionals zoals VGV-aandachtsfunctionarissen en vertrouwensartsen in als intermediairs. Op die manier vergroten we bij de doelgroep het vertrouwen in onze professionele organisaties, die – mede omdat VGV in Nederland strafbaar is – soms

als bedreigend worden gezien binnen de gemeenschappen waar VGV voorkomt.

Huiskamerbijeenkomsten door sleutelpersonen

Via rolmodellen en vertrouwenspersonen versterken we het recht op zelfbeschikking en het weerbaar maken van individuen en gemeenschappen. Zodat zij beter in staat zijn om met de sociale druk rondom VGV om te gaan en meisjesbesnijdenis af te wijzen.

Al onze sleutelpersonen krijgen een training voordat ze als voorlichter VGV beginnen. De landelijke koepelorganisatie FSAN traint de sleutelpersonen, GGD Haaglanden faciliteert dit. Eenmaal actief worden de sleutelpersonen via intervisie en deskundigheidsbevordering regelmatig bijgeschoold.

De VGV-projectleider van de GGD voert de regie op de inzet en training van de sleutelpersonen en zorgt voor kwartaaloverleg met zorgprofessionals (JGZ, Veilig Thuis Haaglanden, de verloskundige, de sleutelpersoon en de gynaecoloog van het nazorgspreekuur van het HagaZiekenhuis). Sinds eind 2020 maakt ook de huisarts/ambassadeur aanpak kindermishandeling onderdeel uit van het VGV netwerk. In het overleg pakken professionals gezamenlijk casuïstiek op die onder andere via de sleutelpersonen en het nazorgspreekuur is binnengekomen en wisselen ze informatie en kennis uit.

“De mentaliteitsverandering onder groepen is in volle gang, maar er blijven nieuwkomers komen en mensen die erg vasthoudend zijn in hun gedachten. Daarom is het belangrijk om hen te blijven voorlichten.”
projectmedewerker en sleutelpersoon VGV GGD Haaglanden

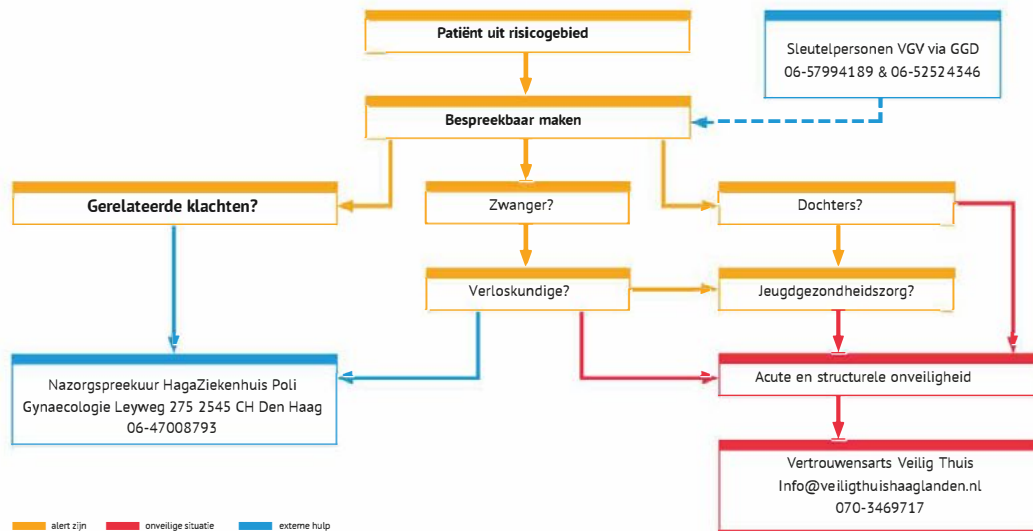

Werkwijze sleutelpersonen

De sleutelpersonen organiseren op eigen initiatief bijeenkomsten op diverse locaties: buurthuizen, basisscholen, moskeeën en in huiskamers, waar ze huisbezoeken afleggen. In 2020 hebben er 48 huiskamerbijeenkomsten plaatsgevonden. Een sleutelpersoon van het eerste uur, die als projectmedewerker VGV in dienst van de GGD is, begeleidt hen en staat hen bij. Zij geeft problematiek en signalen aan de VGV-projectleider van de GGD door, zodat er snel gereageerd wordt op signalen of vragen. De sleutelpersonen vormen een hecht team, doordat ze al jaren zich inzetten voor de bestrijding van VGV. Ze leveren ook belangrijke bijdragen aan onze aanpak, zoals werving van jongerenambassadeurs, deelname aan promotiecampagnes, doorverwijzing naar het nazorgspreekuur en als acteur voor confrontatietheater Hechting.

Sinds de coronamaatregelen in maart 2020 vinden de activiteiten van de sleutelpersonen plaats met inachtneming van actuele maatregelen. Daarnaast is hen gevraagd om via social mediacontact met hun achterban informatie te delen over (hoe om te gaan met) coronamaatregelen.

Routekaart STOP meisjesbesnijdenis voor huisartsen

Huisartsen

Nieuw is dat sinds najaar 2020 de huisarts/ambassadeur huiselijk geweld en kindermishandeling betrokken is bij onze aanpak VGV. In 2020 is er een routekaart VGV voor huisartsen ontwikkeld, die in het voorjaar van 2021 onder de huisartsen in de regio Haaglanden is verspreid. Juist huisartsen hebben een belangrijk signaleerfunctie, omdat vrouwen vaak als eerste aankloppen met klachten bij een huisarts. Het herkennen van klachten en bespreekbaar maken van een eventuele besnijdenis is een volgende stap, waarin we de huisartsen gaan scholen. Het is lastig om met vrouwen over hun besnijdenis te praten, ook voor huisartsen. Ze weten niet hoe te beginnen en wat ze wel of niet kunnen zeggen en vragen. Besneden vrouwen op hun beurt kunnen die klachten soms niet duidelijk verwoorden, of weten zelfs niet dat besnijdenis de oorzaak is. En als ze het wél weten, schamen ze zich dikwijls om erover te praten. Het kost daarom vaak meerdere gesprekken voordat er genoeg vertrouwen is om het hele verhaal te vertellen, inclusief eventuele seksuele of relationele aspecten. De huisarts/ambassadeur huiselijk geweld en kindermishandeling zal samen met onze vertrouwensartsen van de JGZ en VTH samen met onze sleutelpersonen, jonge ambassadeurs en gynaecoloog een training voor huisartsen ontwikkelen en uitvoeren.

“De kracht van de aanpak in Den Haag is de multidisciplinaire werkgroep én één centraal persoon vanuit de GGD die regie voert. Zo is er de mogelijkheid elkaar laagdrempelig te benaderen.”

jeugdarts CJG Den Haag

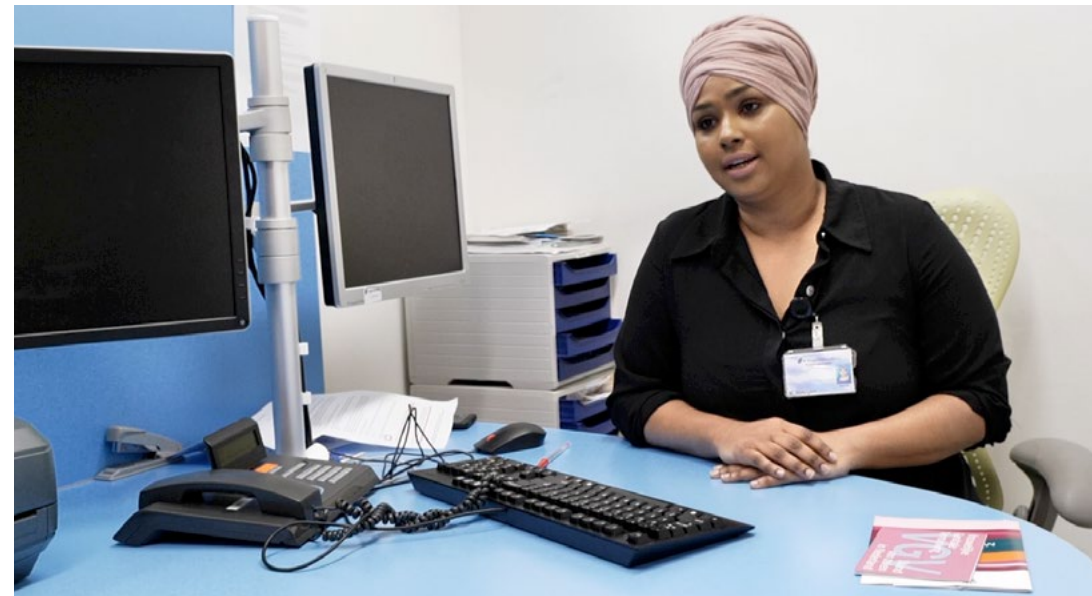
Nazorgspreekuur HagaZiekenhuis

Vrouwen die besneden zijn, kunnen problemen ervaren op lichamelijk, psychisch, sociaal en seksueel gebied. Belangrijk is dat zij goede nazorg krijgen. Daarom hebben we een nazorgspreekuur voor besneden vrouwen bij het HagaZiekenhuis, op de polikliniek Gynaecologie. Onze sleutelpersonen vormen een brug naar dit nazorgspreekuur. Net als de jeugdarts, de huisarts en andere professionals.

Het spreekuur is laagdrempelig: Elke maandag is er een inloopspreekuur. Vrouwen kunnen er terecht zonder afspraak en er zijn geen kosten aan verbonden. Vrouwen kunnen er in hun moedertaal hun verhaal doen, omdat de vaste sleutelpersoon, gespecialiseerd in VGV, van het nazorgspreekuur Nederlands, Arabisch en Somalisch spreekt. Vrouwen komen in hun moedertaal vaak beter uit hun woorden in het vertellen van hun verhaal. Vrouwen hebben geen doorverwijzing van de huisarts nodig voor het inloopspreekuur. Mocht er een afspraak nodig zijn bij de gynaecoloog, dan wel.

“De vrouwen die op het spreekuur komen, hebben het erg moeilijk. Er speelt schaamte, taboe en traditie. Het zijn heftige verhalen, ze zijn emotioneel en boos dat dit hen is aangedaan door de ouders. ‘Als ik niet besneden zou zijn, zou ik deze klachten niet hebben’, hoor ik vaak. Ze leggen de link vaak ook niet tussen hun klachten en de besnijdenis, omdat ze hun eigen anatomie niet kennen.”

Sleutelpersoon nazorgspreekuur
HagaZiekenhuis

4. Resultaten en ambities

In bijgevoegde tabellen maken we samen met alle partners concreet wat we gaan doen om onze ambities te bereiken. We geven aan wat over de periode 2020 tot 2022 is afgesproken en bereikt.

4.1 Preventie en vroegsignalering

Om VGV te voorkomen en uit te bannen zijn er in 2020 extra stappen gezet in de preventie en vroegsignalering. In 2021 gaan we hier mee verder.

De intensivering richt zich op:

- inzet van jongerenambassadeurs met REPLACE en Changemakers VGV;
- toename voorlichtingen aan risicogroepen en professionals;
- starten van de samenwerking met huisartsen;
- intensivering van de samenwerking tussen sleutelpersonen/ ambassadeurs en professionals.

geïntensiviseerde inzet

goed verlopen actie

nieuw

Preventie en vroegsignalering

Preventieve acties om VGV vroeg te signaleren, het recht op zelfbeschikking en de weerbaarheid vergroten

Doelgroep	Wat en hoe	Wanneer	Realisatie
Eerste generatie en nieuwkomers uit risicolanden	Sleutelpersonen In 2021 25 sleutelpersonen VGV die 75 huiskamerbijeenkomsten organiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Januari – december 2021 • voortzetting 2022 	 In 2020 zijn 48 huisbezoeken georganiseerd door 20 sleutelpersonen (330-480 personen bereikt)
 Jonge nieuwkomers en tweede generatie	REPLACE door FSAN en GGD Haaglanden <ul style="list-style-type: none"> • Actieonderzoek met focusgroepdiscussies en individuele interviews • Jongeren werven en trainen • Storytelling, debat, en voorlichting door jongeren • Evaluatie voor structurele inbedding en voortzetting aanpak 	<ul style="list-style-type: none"> • Januari – mei 2021 • Actieonderzoek training jongeren • Juni – december 2021 • Activiteiten jongeren • 2022 voortzetting 	 Actieonderzoek is afgerond en 21 jongeren (18-38 jaar) zijn getraind door FSAN • Geïntensiviseerde inzet
	Changemakers VGV door stichting Soneca <ul style="list-style-type: none"> • 8 Jongerenambassadeurs (j/m) • Training jongerenambassadeurs door FSAN • 6 Bijeenkomsten voor en door jongeren • 6 Podcasts van radioprogramma's over wet- en regelgeving en onze VGV-aanpak • 1 Educatieve documentaire over VGV • Podcasts en documentaire online beschikbaar gemaakt en verspreid • Deskundigheidsbevordering i.s.m. GGD Haaglanden 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 april – 31 december 2021 • voortzetting 2022 na evaluatie 	 • Jongeren zijn gewonnen • Geïntensiviseerde inzet
Scholieren en studenten van vo en mbo, waaronder ook ISK-klassen	Confrontatietheater Hechting door me&society <ul style="list-style-type: none"> • In 2021 8 keer op scholen in regio Haaglanden (5 scholen in Den Haag) • GGD stemt af met de reguliere zorgstructuur op scholen • GGD inventariseert lespakketten en/of workshops over zelfbeschikking 	<ul style="list-style-type: none"> • In afstemming met scholen • voortzetting 2022 	 • In 1e halfjaar van 2021 6 keer uitgevoerd <ul style="list-style-type: none"> • In 2020 heeft dit niet plaatsgevonden wegens corona. In 2019 waren er 10 voorstellingen
Ouders uit risicolanden die met kinderen bij CJG komen informeren en eventueel doorverwijzen voor nazorg	Centrum voor Jeugd en Gezin <ul style="list-style-type: none"> • CJG-artsen en -verpleegkundigen gaan op een niet veroordelende en laagdrempelige manier in gesprek over VGV • Ouders krijgen informatie en ontvangen verklaring strafbaarheid meisjesbesnijdenis 	<ul style="list-style-type: none"> • Bij elk consult vanaf eerste JGZ-contact (zuigelingenhuisbezoek bij 2 weken) • voortzetting 2022 	 In 2020 is via het elektronisch kinddossier (KDplus) bij 7008 kinderen gecheckt op risico op VGV. Daarvan is bij 6415 (91%) geen risico geconstateerd. Bij 593 kinderen waar er wel risico werd ingeschat, is de verklaring tegen VGV besproken met en aangeboden aan de ouders.

Preventie en vroegsignalering

Doelgroep	Wat en hoe	Wanneer	Realisatie
Acties ter verbetering en verbreding van de samenwerking in onze preventieve en vroegsignalerende aanpak			
 Huisartsen	Samenwerking met huisartsen <ul style="list-style-type: none"> In 2021 informatie- en kennisdeling over huidige VGV-aanpak In 2021 planning maken voor gezamenlijke scholing en trainingen aan huisartsen In 2022 uitrol van de planning 	Vorbereiding: 2021 Uitvoering: 2022	 Samenwerking met huisartsen najaar 2020 via ambassadeur aanpak kindermishandeling bij Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) Informatie-uitwisseling met huisarts/ambassadeur en huisartsen in de Schilderswijk Routekaart huisartsen ontwikkeld en verspreid onder 617 huisartsen in Haaglanden (maart 2021)
Alle betrokkenen bij ketenaanpak: sleutelpersonen/ ambassadeurs én professionals	Regie op ketenaanpak door GGD Haaglanden <ul style="list-style-type: none"> Inzet van sleutelpersonen/ambassadeurs Casusbespreking Ketenaanpak preventie, vroegsignalering en doorverwijzing naar nazorg VGV-spreekuur in HagaZiekenhuis 	<ul style="list-style-type: none"> Per kwartaal regulier overleg Overleg bij acute problematiek 	 In 2020 sleutelpersonen 4 keer interview In 2020 4 cases besproken en 3 cases doorverwezen naar VGV-nazorgspreekuur
Alle relevante groepen en professionals binnen en buiten de VGV-aanpak	Deskundigheidsbevordering en beter leren signaleren <ul style="list-style-type: none"> Training professionals 3 Huiskamerbijeenkomsten per sleutelpersoon in 2021 1 Keer opvoering Hechting aan professionals 4 Keer interview/bijscholing sleutelpersonen 	2021 2022	 Voorlichting door sleutelpersoon nazorgspreekuur VGV HagaZiekenhuis aan studenten geneeskunde (2 keer), aan de verloskundigenkring in Delft en i.s.m. JGZ jeugdarts aan Haagse CJG-coaches 2020 VGV-scholing onderdeel van scholingspakket nieuwe Haagse JGZ-medewerkers VTH besteedt minimaal 2 keer per jaar aandacht aan VGV in nieuwsbrief voor alle VTH-medewerkers Sleutelpersonen VGV delen informatie met risicogroepen over (hoe om te gaan met) coronamaatregelen
Professionals en sleutelpersonen	Landelijke campagne schadelijke praktijken Pharos i.s.m. ministerie SZW, Landelijk knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating, Movisie, FSAN en Femmes for Freedom	2021	Landelijke campagne met (online) voorlichtingsmateriaal en voorlichting

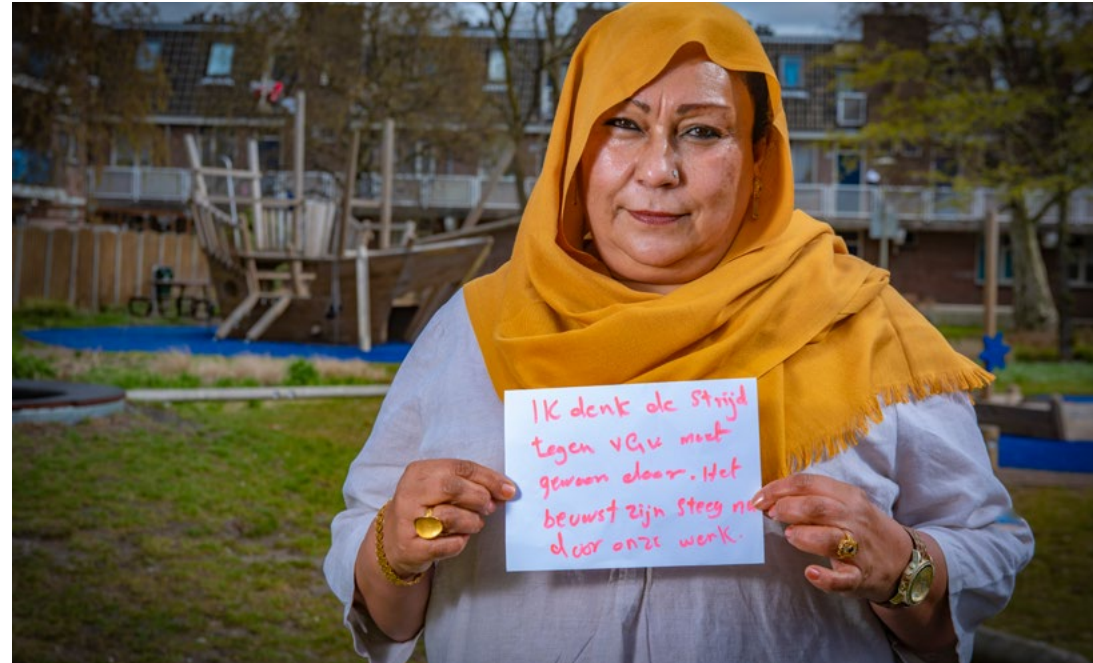
4.2 Extra communicatie: bewustzijn en kennis over VGV, meldcode en handelingsprotocol

We willen dat zorgverleners hun commitment tonen aan de meldingsplicht bij VGV en het handelingsprotocol VGV voor minderjaren toegepast wordt door justitiepartners. Maar ook zetten we in op meer awareness over VGV als schadelijke traditie, bij zowel risicogroepen als professionals die verplicht de meldcode gebruiken. We willen als gemeente meer communiceren over onze aanpak. Dit moet opleveren dat relevante professionals:

1. alerter zijn op signalen en
2. weten waar ze terecht kunnen voor advies melding, ondersteuning en (na)zorg bij vermoedens van of het risico op VGV.

Landelijke situatie

Landelijk is er weinig zicht op de omvang en het aantal meldingen van (risico's op) bij Veilig Thuis. Er loopt momenteel een nationaal onderzoek naar de oorzaken hiervan en verbeterpunten hierbij. De gemeente Den Haag is betrokken bij dit onderzoek en zal de landelijke (advies)lijn uit dat onderzoek volgen van zodra deze bekend is (verwacht medio 2021).

Meldcode en VGV-handelingsprotocol

Acties ter verbetering van de meldstructuur voor het gebruik van de meldcode en het VGV-handelingsprotocol voor minderjarigen (meldingsplicht)

Doelgroep	Wat en hoe	Wanneer	Realisatie
Aandachtsfunctionarissen VGV CJG en VTH	Opfriscursus/nascholing door Pharos	1 keer per jaar 1 dagdeel	 • In 2020 opfriscursus
Alle relevante professionals die verplicht zijn gebruik te maken van de meldcode	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliere voorlichtingsbijeenkomsten • Extra inzet op kinderopvang en onderwijs (achterliggende zorginfrastructuur en confrontatietheater) 	1 keer per jaar kinderopvang en onderwijs	 • Geïntensiveerde inzet
Alle relevante professionals die verplicht zijn de meldcode HG/KM te gebruiken	Implementeren van relevante adviezen uit landelijk onderzoek 'Signaleren en melden van vrouwelijke genitale verminking'	Na publicatie landelijk onderzoek (verwachting voor zomervakantie 2021)	 • Geïntensiveerde inzet
Alle relevante professionals die gebruik kunnen maken van het VGV handelingsprotocol voor minderjarigen	Verbeteren van meldstructuur VGV t.b.v. gebruik VGV handelingsprotocol voor minderjarigen en eventuele repressieve aanpak	Acties afhankelijk van de adviezen uit het landelijk onderzoek 'Signaleren en melden van vrouwelijke genitale verminking'	 VTH en de politie-eenheid Den Haag hebben afspraken over implementatie uitgewerkt voor de 'Handreiking samenwerking bij strafbare kindermishandeling'. Belangrijk daarin is dat bij (vermoedens van) strafbare kindermishandeling, in een eerder stadium melding gedaan kan worden bij de politie, waarna politie en OM ambtshalve onderzoek kunnen doen en daarop tot eventuele aangifte en rechterlijke vervolging kunnen overgaan. • Geïntensiveerde inzet

Acties voor meer awareness over onze VGV-aanpak onder zowel risicogroepen als professionals, die verplicht zijn de meldcode te gebruiken

Alle relevante betrokkenen en geïnteresseerden in de VGV-aanpak	<ul style="list-style-type: none"> • GGD Haaglanden VGV-site en site van relevante zelforganisaties aanpassen met relevante en nieuwe informatie. • Verbinden en beter op elkaar laten aansluiten van communicatiemiddelen en -media van zelforganisaties en professionele organisaties. • Vergroten van de communicatie tussen zelforganisaties en professionele organisaties om van elkaar te leren 	2021 2022	
Risicogroepen	<ul style="list-style-type: none"> • Programmering van Inzet Changemakers VGV ten dienste van onze aanpak VGV • 8 Keer opvoering Hechting voor scholieren • Voorlichting voor nieuwkomers/statushouders 	2021 2022	 • Geïntensiveerde inzet

4.3 Nazorg

De toegang tot nazorg moet zo laagdrempelig mogelijk zijn voor vrouwen en meisjes die hulp zoeken voor lichamelijke en sociaal-emotionele klachten. De bekendheid over het VGV-nazorgspreekuur willen we daarom vergroten. Voor lichamelijke klachten veroorzaakt door de besnijdenis kan soms een medische ingreep nodig zijn. In sommige gevallen deinzen slachtoffers terug voor die medische ingreep omwille van de kosten van het eigen risico van de zorgverzekering. Ook daar gaan we aandacht aan besteden. Dat doen we op

verschillende manieren. Voor inwoners die verzekerd zijn via de minima-polis van de gemeente Den Haag, is het eigen risico afgedekt. Dit is misschien niet overal bekend, daarom zetten we in op het vergroten van de bekendheid met de minima-polis bij ketenpartners in de aanpak VGV (van sleutelpersonen tot huisartsen en nazorg-spreekuur). Ook gaan we in gesprek met onder meer zorgverzekeraars om (landelijk) dit knelpunt bespreekbaar te maken. Tenslotte, daar waar in een specifieke situatie het eigen risico ervoor dreigt te zorgen dat een slachtoffer de medische ingreep niet zou aangaan, zorgen we voor een maatwerkoplossing.

Nazorg

Inzetten op nazorg, meer bekendheid bij professionals en gemeenschappen genereren voor het VGV-nazorgspreekuur en het weghalen van drempels voor vrouwen en meisjes die er gebruik van willen maken

Doelgroep	Wat en hoe	Wanneer	Realisatie
Vrouwen/meisjes die besneden zijn	Het spreekuur is een laagdrempelig punt waar besneden vrouwen terecht kunnen voor hun vragen en klachten. Het spreekuur wordt gedraaid door een sleutelpersoon die Nederlands, Somalisch en Arabisch spreekt	Elke maandag van 9.00 uur tot 17.00 uur bij de poli gynaecologie van het HagaZiekenhuis (locatie Leyweg)	 In 2020 11 vrouwen bij het VGV-nazorgspreekuur geweest <ul style="list-style-type: none"> • Van maart tot juni 2020 geen VGV-nazorgspreekuur vanwege corona • De sleutelpersonen van GGD Haaglanden gaven naast informatie over VGV ook informatie aan risicogroepen over corona en de bijbehorende maatregelen
Zelforganisaties en professionals	PR-materiaal voor VGV-nazorgspreekuur ontwikkelen i.s.m. zelforganisaties en professionele organisaties	2021 2022	 (Digitale) folder ontwikkeld en verspreid over VGV-nazorgspreekuur PR- en informatief filmpje in drieluik gemaakt. Plaatsing op de VGV-website van GGD Haaglanden en partners <ul style="list-style-type: none"> • Geïntensiveerde inzet
Vrouwen/meisjes die besneden zijn	Onderzoeken van mogelijkheden om kosten van eigen risico bij VGV-gerelateerde zorgkosten te vergoeden voor inwoners van Den Haag	2021 2022	<ul style="list-style-type: none"> • Geïntensiveerde inzet

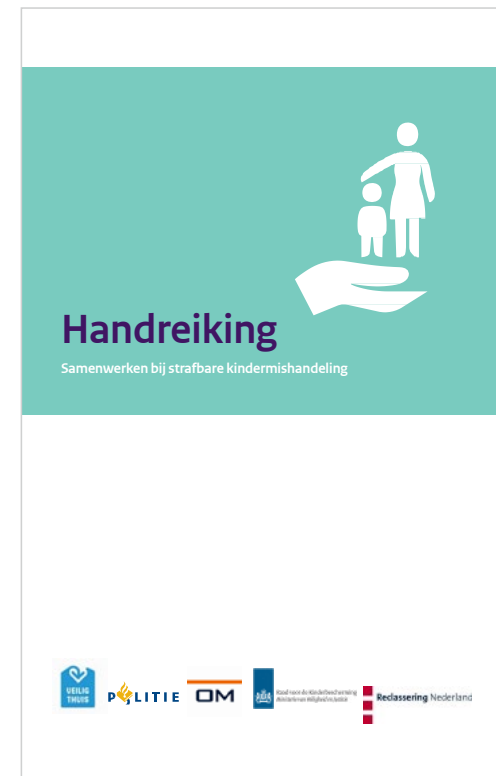
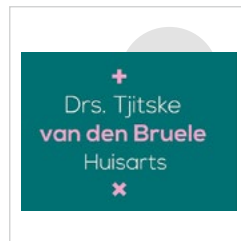
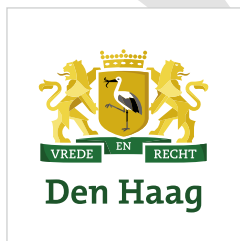
5. Financiën

Het rijk heeft voor de uitvoering van de Actieagenda schadelijke praktijken voor twee jaar jaarlijks 5 miljoen euro aan gemeenten (toevoeging aan de DUVO) beschikbaar gesteld voor de aanpak schadelijke praktijken. Voor de centrumgemeente Den Haag is dit € 360.000. Hiermee hebben we onze VGV-aanpak kunnen intensiveren en zullen we verder acties ondernemen in vervolg op het landelijk onderzoek om de aanpak te verbeteren en de meldingsbereidheid bij Veilig Thuis Haaglanden te vergroten (onderzoek wordt voor zomerreces naar Tweede kamer gestuurd). Daarnaast zetten we hiervoor ook nog (extra) in op andere schadelijke praktijken zoals eerge relateerd geweld, huwelijksdwang en gedwongen achterlating.

6. Partners

In de bestrijding van VGV staan we als gemeente niet alleen. Dit kan alleen met de inzet van onze partners. De volgende organisaties maken onderdeel uit van het netwerk van de aanpak VGV:

Afkortingenlijst

CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
FSAN	Federatie Somalische Associaties Nederland
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
LKHA	Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating
NVOG	Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
VGv	Vrouwelijke Genitale Verminking
VTH	Veilig Thuis Haaglanden
WHO	World Health Organization

Relevante websites

<https://www.ggdhaaglanden.nl/bezorgd/huiselijk-geweld/meisjesbesnijdenis-vgv.htm>

<https://www.veiligthuishaaglanden.nl/meisjesbesnijdenis>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kindermishandeling/meisjesbesnijdenis-tegengaan>

<https://www.pharos.nl/thema/meisjesbesnijdenis-vgv>

<https://www.pharos.nl/kennisbank/nederlands-verklaring-tegen-meisjesbesnijdenis>

<http://www.fsan.nl>

<https://www.hagaziekenhuis.nl/nieuws-agenda/internationale-vrouwen-dag-aandacht-voor-genitale-verminking>

Colofon

Dit is een uitgave van

Gemeente Den Haag

@denhaag.nl

14070

Den Haag.nl

Fotografie

Daniella van Bergen

HagaZiekenhuis

Me&Society

Met dank aan alle sleutelpersonen en jongerenambassadeurs

juni 2021